

ний розгляд справи. Розгляд справи в суді апеляційної інстанції здійснюється у відповідній процесуальній формі в судовому засіданні, яке складається з чотирьох частин: підготовка, з'ясування обставин і перевірка їх доказами, судових дебатів, ухвалення та оголошення рішення чи ухвали.

Таким чином, враховуючи вищевказані результати судової практики, апеляційне оскарження є досить ваговою та ефективною процедурою розгляду цивільних справ, тому цей інститут потребує вдосконалення та подальшого дослідження.

1. Поновлення строку на апеляційне оскарження рішення суду URL: <http://blog.liga.net/user/emorozov/article/27563> (дата звернення 25.04.2018)

2. Проблеми ефективності апеляційного провадження URL: <http://mego.info/матеріал/проблеми-ефективності-апеляційного-провадження?page=4> (дата звернення 25.04.2018)

3. Аналіз стану здійснення судочинства у 2016 році (за даними судової статистики) URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FC0243F91293BFEEC22580E400478576) (дата звернення 25.04.2018)

Денисенко Євгенія Миколаївна
курсант

Науковий керівник –

Шаблистий Володимир Вікторович,
професор кафедри кримінального
права та кримінології Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ПОГЛЯД МАЙБУТНЬОГО СЛІДЧОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку системи українського законодавства перебуває в умовах суттєвих змін та трансформаційних перетворень. Така ситуація тісно пов'язана з чіткою спрямованістю України на входження до європейського товариства, підвищення розвитку усіх сфер державотворення і, що найголовніше, до розвитку вітчизняної

правової доктрини згідно міжнародних стандартів. Такі кроки є досить важливими, адже застосування застарілих правових норм у сучасному світі та сучасному суспільстві є величезною проблемою, що суттєво впливає на стан захищеності громадян нашої держави, суспільства у цілому, і держави. Удосконалення законодавства, зокрема кримінального, дає змогу для мінімізації та протидії тим суспільно небезпечним діям, які турбують наше суспільство. Таких проблемних полів дуже багато, однак, варто зауважити, що деякі з них є змога подолати.

В українському соціумі, у його найменшій ланці – сім'ї, дуже поширеною проблемою є домашнє насильство по відношенню до жінки, яка відноситься до однієї із найбільш вразливих суспільних груп. Насильство є складним та багатоаспектним явищем, яке необхідно розглядати та досліджувати з багатьох сторін, виявляти його причини. Законом України № 2229-VIII від 07.12.2017 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» зазначається, що «домашнє насильство – дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [1]. Відтак, варто зазначити, що виокремлюють різні види такого насильства, що прямо залежить від способу насильницького впливу на одного із членів сім'ї, яким може бути не лише жінка. У змінах, внесених до Кримінального кодексу (далі – КК) України, які набудуть чинності 11 січня 2019 року, домашнє насильство визначено як умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання захисного припису особою, стосовно якої він вине-

сений [2]. Однак, постає питання, чому найбільше від насильства потерпає саме жінка?

Жінка значно відрізняється від чоловіка не лише у силу своїх фізіологічних ознак, а й через зовсім інше мислення, психологію, вона морально слабша та не така стресостійка, частіше піддається впливові. Крім того, жінка сприймається як така, що повинна знаходитись скоріше у сімейному вирі, аніж досягати нових вершин у різних сферах суспільного життя. Таке ставлення пригнічує жіночу особистість, її професійний потенціал тощо. Крім того, прив'язаність жінки до побутової сфери стає прямою причиною її економічної залежності від чоловіка, що робить її значно слабшою у реалізації своїх можливостей. Часто такі жінки досить психічно нестабільні, тому здатні на вчинення непередбачуваних дій та вчинків, серед яких і різні злочини. Зокрема, вони, через повне занурення у побут та сімейне життя, що може негативно впливати на психіку жінки, можуть вести себе агресивно та жорстоко по відношенню до своїх дітей або навіть чоловіка. Такі дії призводять до домашнього насильства вже не лише з боку, наприклад, чоловіка, а і з боку жінки.

Гендерне насильство не обмежено віковим цензом, соціальним станом чи належністю до певної нації. Насильство є дуже поширеним явищем не лише в Україні, а й в інших державах світу. Воно несе у собі велику загрозу для будь-якої родини, адже тягне за собою особливо складні наслідки, як, наприклад, завдання непоправної шкоди здоров'ю, загроза життю чи нанесення важкої психічної травми. «Всесвітньою організацією охорони здоров'я надані чіткі дані, стосовно того, що кожна шоста жінка зазнала насильства в сім'ї. Відповідно до цих же даних, ця проблема є більш гострою для економічно слабо розвинених країн, при цьому жінки в цих країнах із більшою вірогідністю визнають таке насильство над собою виправданим. Так, відсоток жінок, що повідомили про те, що вони хоч раз у житті зазнавали насильства з боку членів своєї сім'ї, варіюється від 15% у Японії до 71% в Ефіопії. За іншими даними, рівень насильства над жінками в сім'ї становить близько 23% у Швеції, 4% у Японії та Сербії, 30–54% у Бангладеші, Ефіопії, Перу і Танзанії» [3, с. 7]. Зокрема, на світовому рівні питанню насильства щодо жінки було присвячено Конвенцію, і положення якої було реалізовано у Кримінальному та Кримінальному процесуальному кодексах України. При цьому, варто зазначити, що місце підписання Конвенції обрано не випадково. Туреччина є однією

із мусульманських держав, де гендерне насильство стосовно жінки вважається нормою і не є проблемою.

У Конвенції надано визначення поняттю «насильство стосовно жінок», яке розуміється як порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті [4, с. 29]. При цьому, варто зауважити, що застосування насильства на ґрунті гендерної ознаки є найбільш поширеним явищем і саме через це йому приділяється значна увага. У статті 1 Декларації ООН про викоренення насильства проти жінок вказано, що «насильство щодо жінок – це довільний акт насильства, скоєний на підставі статевої ознаки, який спричиняє або може спричинити фізичний, статевий чи психологічний збиток або страждання жінкам, а також загроза скоєння таких актів, примусове чи довільне позбавлення свободи або особистого життя» [5].

«Аналіз матеріалів експертних обстежень і доповідей Комісії ООН з попередження злочинності і кримінального правосуддя, доповідей Комітету ООН по гендерній політиці, документів і матеріалів правозахисних організацій свідчить, що насильство в сім'ї являє собою світову проблему. В усьому світі близько 60% осіб піддаються фізичному насильству з боку партнерів; 40% піддаються побоям з боку партнерів і ще 40% – психологічним знущанням» [6, с. 764]. Такі дані ще раз підтверджують постулат про те, що домашнє насильство – проблема світова, а не суто України, тому шляхи для її вирішення необхідно прокладати спільні.

Як вже було зазначено вище, від домашнього насильства в основному потерпають жінки, що на нашу думку, трапляється саме через гендерні особливості. Такі дії можна назвати гендерним насильством. «Поняття «гендерне насильство» є новим для світової та вітчизняної юридичної науки. Адже до 90-х років ХХ ст. юристи взагалі не застосовували цього терміну, використовуючи, лише поняття «насильство щодо жінок», якому надавали переважно кримінально-правового значення, тим самим не розглядаючи його у контексті дискримінації за статевою ознакою. Останнім часом у юриспруденції відбуваються те-

нденції щодо визнання гендерного насильства як форми соціостатевої нерівності, пов'язуючи його з проблемою рівноправ'я статей. Так, Комітет ООН з прав людини проголосив, що викорінення дискримінації являє собою невід'ємну частину зусиль по припиненню насильства над жінками» [7, с. 14].

В Україні питання насильства до жінок з боку чоловіка наразі актуалізовано, завдячуючи дотриманню Україною міжнародних правових зобов'язань, які покладені на неї після підписання Конвенції, також і новому законіві про запобігання насильству, до якого включили певні новели. Крім того, тепер застосування до жінки насильства у будь-якій формі тягне за собою кримінальну відповідальність (набуде чинності у січні 2019 року). В Україні практично 17 років діяв закон, який фактично не забезпечував діяльність правоохоронних органів щодо попередження та припинення домашнього насильства, тому така проблема так і залишалась у межах родини.

Отже, домашнє насильство є складовою поняття насильства проти жінок, адже в основному значна більшість потерпілих – саме жінки. До них застосовують психологічне, фізичне, економічне, сексуальне насильство. «Домашнє насильство належить до насильства стосовно жінок, але воно відбувається в сім'ї, сімейному колі або між нинішніми чи колишніми партнерами, що перебували або не перебували в шлюбі, незалежно від того чи кривдник наразі чи колись жив з жертвою» - так зазначено у Конвенції. Варто зауважити, що у КК України частково включене це поняття.

Нами встановлено, що у багатьох країнах світу взагалі не розглядається питання гендерної стратифікації та насильства стосовно жінок і насильства у сім'ї, хоча така проблема однозначно присутня у кожній державі. Ця проблема просто не виноситься на перспективу розгляду та вирішення, тому продовжує стрімко розвиватись.

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>. (Дата звернення 07.10.2018 р.)

2. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (Дата звернення 07.10.2018 р.)

3. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін. / За заг. ред. А.О. Галай. К.: КНТ, 2014. 160 с

4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Відкрита для підпису в Стамбулі (Туреччина) 11 травня 2011 р. та пояснювальна доповідь. К.: Видавництво «К.І.С.», 2011. 196 с.

5. Декларація ООН про викоренення насильства проти жінок: офіційний переклад. URL: http://wu.cn.ua/law/vykor_nasylla.pdf. (Дата звернення 07.10.2018 р.).
6. Туляков В.О. Профілактика насильства в сім'ї: проблеми і перспективи. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* / редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.), М.О. Баймуратов (заст. голов. ред.), Р.Л. Біла [та ін.]; МОН України, ОНЮА. Одеса: Юрид. л-ра, 2003. Вип.18. С. 764-769.
7. Аніщук Н.В. Специфіка розв'язання проблеми гендерного насильства у сім'ї за законодавством України та зарубіжних країн: компаративістський аналіз. *Форум права*. 2008. № 3. С. 14-17.

Дудля Анастасія Петрівна,
студентка

Науковий керівник –
Наливайко Лариса Романівна,
*професор кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України*

ВТОРИННА ПРАВОВА ДОПОМОГА В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

В багатьох правових країнах, закріплена в законодавстві система засобів, які мають забезпечити право кожного на безоплатну правову допомогу. В Україні функціонує Закон України «Про безоплатну правову допомогу». Законом для оптимальнішого визначення змісту та обсягу права на безоплатну правову допомогу було здійснено поділ на : безоплатну первинну правову допомогу; безоплатну вторинну правову допомогу.

Теоретики права наголошують на значущості розроблення питання про безоплатну правову допомогу, оскільки реальний та безперешкодний доступ осіб до неї дозволяє на належному рівні забезпечувати права, свободи та інтереси осіб, їх охорону та захист [1].

Попри те, що до зазначених аспектів вже звернулося чимало науковців і практиків, зокрема, П. А. Бойко, Т. В. Варфоломеєва,